

Společné jmění manželů

I. Vznik a předmět

„Tímto prohlašuji vaše manželství za právoplatně uzavřené. Prosím, polibte nevěstu.“ A tímto okamžikem s těmito slovy vzniká mezi novomanžely společné jmění manželů. Moje a tvoje se mění na NAŠE. To je jistě vážný zásah do majetkových práv každého bývalého svobodného člověka. Proto se teď pokusím zde krátce nastínit, co to je společné jmění manželů, co jej tvoří a zejména jak zaniká.

Tento institut byl do našeho právního řádu v této podobě zaveden až novelou účinnou od 1.8.1998. Do té doby mezi manžely vznikalo uzavřením manželství bezpodílové spoluvlastnictví manželství. Úpravu společného jmění manželů najdete v občanském zákoníku v ustanovení § 143 a následujících.

Společné jmění manželů (SJM) vzniká ze zákona se vznikem manželství, a to i v případě manželství uzavřeného neplatně. Zákon však umožňuje, aby manželé vznik SJM odložili až ke dni zániku manželství. Potom vznikne SJM jen ohledně věcí tvořících obvyklé vybavení společné domácnosti. Takto odložit okamžik vzniku SJM lze pouze smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu. V praxi to potom funguje tak, že za trvání manželství nabývají manželé majetek každý do svého vlastnictví, pokud nenabývají společně majetek do podílového spoluvlastnictví. Obdobně pak mohou snoubenci upravit své budoucí majetkové vztahy v manželství smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu.

Co všechno patří do SJM?... Téměř vše.

SJM tvoří majetek a závazky, neboli aktiva a pasiva.

- I. *Za majetek* se považuje vše, co některý z manželů nebo oba společně nabyli za trvání manželství. Do tohoto majetku však nepatří
  - a) majetek získaný dědictvím nebo darem
  - b) majetek nabytý jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela
  - c) věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho manžela
  - d) věci vydané v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka.

Za majetek v SJM se tedy považují věci movité i nemovité. V katastru nemovitostí proto naleznete v oddíle A, kde je uveden vlastník, vždy jména obou manželů s poznámkou SJM. Okamžik rozhodný pro to, zda nemovitost bude náležet do SJM, je den podání návrhu na vklad do katastru nemovitostí. Pokud v tento den je návrhatelem manželem, pak nemovitost spadá do společného jmění. Dokonce i v případě, že tato nemovitost byla kupujícím manželem uhrazena z finančních prostředků výhradně v jeho vlastnictví, spadá nemovitost do SJM, pokud si to tak manželé přejí a projeví tuto vůli v kupní smlouvě.

Do majetku v SJM patří dále pohledávky, jiná práva (např. průmyslová), cenné papíry, pohledávky z vkladů a jiné hodnoty ocenitelné penězi. Patří sem tedy také peněžní příjem manželů, ať už z pracovního poměru nebo z podnikání, ze sociálního zabezpečení, nemocenských dávek nebo z důchodu.

Podmínkou, aby se takový majetek stal předmětem SJM, je jeho nabytí alespoň jedním z manželů za trvání manželství.

Právní úprava umožňuje manželům, aby si mezi sebou darovali, pokud tento dar není předmětem SJM. Manžel tedy může darovat druhému jen takovou věc, kterou například nabyl ještě před uzavřením manželství.

- II. Za **závazky** náležející do SJM zákon považuje ty, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, nepatří sem však
- a) závazky týkající se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich a
  - b) závazky jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

Za závazek odpovídají oba manželé společně, ať už se k němu zavázali oba společně nebo jen jeden z nich bez souhlasu druhého. K tomu je však zapotřebí, aby se jednalo o takový závazek, který nepřesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. Pokud by šlo o exces v jednání manžela, který se zavázal bez souhlasu druhého, pak takový závazek do SJM nespadá. Za tento závazek pak odpovídá ten manžel, který se k němu zavázal, a to jak svým výlučným majetkem, tak i majetkem v SJM.

Majetek v SJM užívají oba manželé společně, také jej společně udržují. V případě, že se však manželé ohledně společného nakládání s majetkem v SJM nedokáží dohodnout, pak se jeden z nich může obrátit na soud, který rozhodne.

Každý manžel má právo sám vykonávat obvyklou správu majetku. Za obvyklou správu majetku se považují běžné opravy, například vymalování, výměna oken, dále například placení SIPO a další činnosti související s obstaráváním společné domácnosti.

Co se týče dalších záležitostí, je k nim nutný souhlas obou manželů, jinak by byl takový úkon neplatný. Neplatnosti úkonu se však druhý manžel musí dovolat.

Jak je to s podnikáním...

V praxi se může stát a často se tak i stává, že jeden z manželů, případně oba podnikají. K podnikání může manžel použít majetek v SJM nebo jeho část. To zákon sice umožňuje, ale chrání také druhého manžela, který musí s použitím majetku v SJM k podnikání souhlasit. Takový souhlas by měl druhý manžel udělit manželovi – podnikateli již při jeho prvním takovém použití. Dále se již souhlas nevyžaduje. Souhlas může být udělen ústně nebo písemně, anebo jen tak, že druhý manžel s používáním majetku v SJM k podnikání nic nenamítá, tzv. konkludentně. Manžel tedy souhlas udílí do budoucna. Pokud je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku, pak se doklad o takovém souhlasu musí založit i do sbírky listin, která je součástí obchodního rejstříku. Souhlas se uděluje k blíže nespecifikovanému majetku.

Je změna rozsahu SJM možná?...ano

Manželé mohou rozsah SJM zúžit nebo naopak rozšířit. V případě, že manželé rozsah SJM zúží, pak mezi nimi musí nutně dojít k vypořádání majetku, který do SJM nadále patřit nebude. Jak jsem zmínila již výše, mohou manželé vyhradit vznik SJM až ke dni zániku manželství. Takové smlouvy musí být vždy sepsány notářem, jinak jsou neplatné.

Ke změně rozsahu může dojít také rozhodnutím soudu. V některých případech soud zváží, zda rozsah SJM zúží, jindy je to jeho povinností.

- a) Na uvážení soudu je, pokud jeden manžel podá návrh z důvodu například nehospodárného nakládání s majetkem v SJM na úkor rodiny a zejména nezletilých dětí nebo pokud spolu manželé dlouhodobě nežijí nebo druhý

manžel nepřispívá do SJM, ale spíše napomáhá k jeho zmenšování. Toto mohou být závažné důvody, pro které soud může SJM zúžit.

- b) Soud naopak na návrh jednoho z manželů musí rozsah SJM zúžit, pokud druhý manžel získal oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti, tedy zejména komanditní společnosti nebo veřejné obchodní společnosti.

Obsahem SJM však vždy zůstávají věci, které tvoří obvyklé vybavení společné domácnosti, tedy běžné domácí spotřebiče, běžné drobné zařízení, apod. Tento pojem není v zákoně definován a jeho výklad je spíše ponechán praxi.

Podobně lze u notáře sepsat také dohodu týkající se odlišné úpravy správy SJM.

Předmanželská smlouva

Budoucí manželé mají právo upravit své budoucí majetkové vztahy odchylně od zákona dohodou ještě před uzavřením manželství, a to opět dohodou sepsanou notářem. Zákon zde ponechává široký prostor pro úpravu SJM, ať už jde o okamžik jeho vzniku, o rozsah, předmět SJM nebo jeho správu.

V Praze dne 16.7.2005

Mgr. Hana Kukrálová

pramen: Marta Knappová, Jiří Švestka a kolektiv: Občanské právo hmotné, ASPI, 2002